

Redactioneel

Jack van der Leden en
André Nuchelmans

Cultuur biedt gemeenten kansen

Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen op 16 maart staat deze *Boekman* in het teken van lokaal cultuurbeleid. Quirijn van den Hoogen merkt in het openingsartikel op dat dit beleid, in tegenstelling tot dat van de rijksoverheid, 'vrij' is. Gemeenten hebben geen verplichting tot het subsidiëren van kunst en cultuur. Hij ziet dit als een 'weeffout in ons nationale beleidssysteem'. Of, zoals Henri Swinkels het in zijn column omschrijft: lokale cultuur is voor gemeenten een facultatief beleidsterrein. Het nieuwe regeerakkoord biedt volgens hem echter aanknopingspunten voor lokaal cultuurbeleid. Daarin staat dat het rijkscultuurbeleid zich richt op de sociaal-maatschappelijke betekenis van kunst en cultuur en dat het rijk extra investeert in cultuurparticipatie, cultuureducatie en amateurkunst. Zaken die vooral op lokaal niveau spelen en waar gemeenten dus op aan kunnen sluiten.

Bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) bestaat de wens om te onderzoeken of de rijksoverheid gemeenten een bepaalde verplichting op kan leggen voor het financieren van cultuur, zo vertelt senior beleidsmedewerker Fedor Heida in deze *Boekman*. Wanneer de gemeentelijke financiën onder druk staan, wat in veel gemeenten het geval is, leggen facultatieve

taken, zoals het cultuurbeleid, het vaak af tegen wettelijk verplichte taken. 'De beleidsmedewerkers en wethouders voor cultuur moeten er vaak hard voor werken dat het geld vanuit het gemeentefonds ook daadwerkelijk bij cultuur terecht komt, omdat er zoveel andere dingen uit hetzelfde potje moeten worden betaald.' Dit beaamen de cultuurwethouders van Zaandam en Leeuwarden die ook aan het woord komen.

De gemeenteraadsverkiezingen en vooral de coalitiebesprekingen daarna bieden de mogelijkheid kritisch te bekijken hoe de sector is georganiseerd en hoe deze zo ingericht kan worden dat er een duurzamer, toekomstbestendig bestel ontwikkeld kan worden. De coronacrisis heeft de zwakke plekken in het systeem aan het licht gebracht. Denk aan de onzekere positie van zzp'ers, de afhankelijkheid van vrijwilligers in bepaalde sectoren en de beperkte subsidierelatie met de amateurkunst. De periode van herstel biedt mogelijkheden tot reparatie. In opdracht van VNG stelde Berenschot twee informatiegidsen op die de weg naar herstel kunnen begeleiden. CorWijn en Bastiaan Vinkenburg, betrokken bij deze publicaties, gaan in hun bijdrage in op de tien aanbevelingen uit de tweede informatiegids, die in januari dit jaar verscheen. Zij adviseren onder andere om coronasteun niet alleen te gebruiken om de lokale culturele ecosystemen te herstellen, maar ook om ze toekomstbestendig te maken, bijvoorbeeld door de steungelden in te zetten voor transities en innovaties.

Onduidelijkheid omtrent de besteding van noodsteunpakketten voor de coronacrisis legde nog een pijnplek bloot: gebrek aan structureel overleg tussen de sector en zijn belangrijkste financier, de gemeente. Sjoerd Feitsma raadt de kunst- en cultuursector aan de banden met lokale overheden aan te halen.

Andersom doen gemeenten er goed aan het oor te luisteren te leggen bij kunstenaars en makers. Zij kunnen een rol spelen bij het inrichten van de openbare ruimte, blijkt uit interviews, maar vinden niet altijd even gemakkelijk het juiste gemeenteloket. De inzet in Almere van kunstenaars en makers als cultuurscouts is succesvol. •